

RAZUMEVANJE IN USTREZNE STRATEGIJE ZA ODZIVANJE NA AGRESIVNO VEDENJE OTROK

Predavateljica:

DARJA BARBORIČ VESEL

Predavateljica je predstavila določeno videnje agresivnosti pri posameznikih in otrocih po katerem dela in je precej praktično ter deluje. Dela v osnovni šoli, začela je na Centru za socialno delo, dela z otroki vsak dan. Zadnja leta se več ukvarja s pisanjem. Je mama treh otrok, tudi že babica.

Prezentacija je vezana na E. Fromma, knjiga Anatomija človekove uničevalnosti, in psihodinamsko teorijo, nekaj vsebin je iz Jullove knjige o agresivnosti.

Ukvarja se z otroki, ki imajo vedenjske težave, s fantovsko agresijo in tekmovalnostjo, kazanjem in merjenjem moči. Izražanje preko telesa vključuje tudi izražanje nelagodja, jeze, s telesom postavljamo meje.

NIVOJI RAZUMEVANJA IN REAGIRANJA

- *Znanstveno teoretski*
- *Strokovni*
- *Praktični*

Odzivamo se na to kar vidimo, preizkušamo. Praktične izkušnje in teoretsko znanje skušamo spraviti v neke teorije, rečemo, da je to strokovni pogled, kar je pa lahko zavajajoče. Znanstveno teoretski pristop se dobro dopolnjuje s praktičnim delom, se pogleda kaj je zadaj in skuša razumeti stvari. Pogledali bomo razliko med agresivnostjo in nasilnostjo in v kolikšni meri in na kakšen način lahko posameznik vpliva na to, kako se bo vedel.

OSNOVNA – BAZIČNA – ČUSTVA:

- *Agresija*
- *Strah*
- *Seksualnost*
- *Radost*
- *Ljubezen*

Agresija spada med osnovna bazična čustva, ki se čutijo v telesu, kar ne moreš, da ne bi nič naredil, je močno občutenje. Otrok je takrat relativno neodziven na besede. Agresijo tudi rabimo, da nas motivira, je moč početi nekaj, je delovanje, da postavim meje, da vstaneš, čeprav nimaš volje, to se dobro vidi pri depresiji. V zadnjih letih smo agresijo označili kot nekaj slabega, da jo moramo zmanjšat, v resnici jo moramo naučiti usmerjat, da se je zavedamo in da znamo z njo ravnati. V telovadnicah in pri športih je veliko agresije, in to so dobri načini za usmerjanje, za učenje kaj narediti, ko si jezen in ko ne veš kaj narediti s to agresijo. Lahko gre tudi za avtoagresivno vedenje v drugih primerih, ko se otrok ni naučil, kako izražati ta čutenja. Čutenje je vezano na odnose, sistemsko čutenje.

Agresivnost je sistemsko čustvo, socialno pogojeno, vezano na odnose.

Domuje v možganih, podobno kot seksualnost.

Odriniti, gristi, udariti,.. – biološka predispozicija za takšna reagiranja.

2-letna Lara vleče Majo za lase, ker hoče njeno igračo, Maja jo ugrizne. To je instinktivni odziv, človek se brani na nenavadne načine npr. ko je napaden ali se čuti ogroženega, to ve vsak, ki se je znašel v tovrstni situaciji. Tisti, ki si drzne iti v osebni prostor drugega, nadvladuje.

EKSISTENCIALNI KONFLIKT

OSNOVNE POTREBE

- *Občutek vrednosti;*
- *Možnost sodelovanja;*
- *Pripadnost*

REAKCIJE NA BLOKADO

- *Agresija*
- *Razdraženost*
- *Frustracija*
- *Jeza*
- *Bes*
- *Sovraštvo*
- *Destruktivno vedenje*
- *Samodestruktivno vedenje*
- *Depresija*
- *Psiho – somat. simptomi*

Razlogi za pretiran agresiven odziv. Pogledati je potrebno osnovne potrebe otrok, po varnosti, ljubezni, sprejetosti, občutek vrednosti drugemu, občutek pripadnosti (vrtec to dobro zagotavlja, pripadnost skupini, mi smo Čebelice), spoznavanju in raziskovanju, samoizražanju. Pomembno je resno jemati otroka in upoštevati, da mu je nekaj težko, potrdimo njegovo

čutenje, da mu nekaj ni všeč ali mu je težko ali se burno odzove v nekaterih situacijah, še vedno pa vztrajamo pri neki zahtevi ali mejah. Koliko težav je v zadnjih letih na šolah v naravi, ker otrok ne je, je izbirčen. Starš je najbolj poklican k temu, da otroka razume, ker drugače spodbujamo občutek frustriranosti, kar pelje v agresivnost. Karkoli počnemo, želi otrok delati z nami, dobro si je vzeti čas in otroka vključiti v čim več svojih opravil in zadovoljiti njegovo potrebo po sodelovanju. Pri zahtevnejših otrocih velikokrat uporabimo to, da otroke vključimo kot pomočnike, da se čutijo pripadni, sodelujejo, pomagajo, biti z odraslim. Lahko so tudi vključeni pri ekipnih športih.

Če je otrok agresiven iz frustracije je potrebno pogledati te 3 nivoje, če je potrebno kaj dodati.

Bazično izvira agresija iz frustracije, druga je iz reakcije, tretja pa že prepleta agresijo in nasilje.

AGRESIVNOST IZ FRUSTRACIJE

AGRESIVNOST KOT REAKCIJA

AGRESIVNOST KOT NASILJE

Pri predšolskih otrocih govorimo predvsem o frustraciji, v današnjem času so otroci zelo močno frustrirani. Na to da se otrok počuti dobro vpliva ustrezna prehrana, neprespanost, senzorna obremenjenost in premalo gibanja. To vse dviguje stopnjo frustriranosti, kar potegne za sabo agresijo. Govorim o otrocih, ki jih vse izziri in kričijo, mahajo okrog sebe, se jezijo, se ne morejo regulirati. Otroku potrebuje dovolj spanja, umirjeno atmosfero zvečer in večerno rutino, da se lahko ob primernem času umiri in zaspi. Svet majhnega otroka je svet premikanja, morajo se gibati, veliko gibanja in proste igre potrebujejo, tudi popoldan in v vsakem vremenu. Če tega nima, ga duši, če je cele popoldneve noter in na napravah, bo frustriranost višja. Otroci niso za telefone, tablice in nakupovalne centre, to je prevelika senzorna obremenjenost, preveč dražljajev, ki jih frustrira in dela živčne. Otroku pogosto težko zazna utrujenost ali lakoto, to še odrasli včasih ne vemo in kar nadaljujemo.

DVE VRSTI AGRESIVNEGA ODZIVA PRI OTROCIH

- Obdobje zavedanje sebe – od 18 mesecev starosti – razvojna agresija – otroci mislijo, čutijo, mnogo hitreje kot so se zmožni izraziti. Potrebno celo otroštvo, da integriraš agresivna čustva.
- Sistemska agresivnost – po 6 – 7 letu, povabilo v otrokov svet – “Hej ti, ni mi dobro, ne vem, kaj se dogaja, ne razumem. Me lahko opaziš in narediš kaj zame?”

Otroke je potrebno učiti, kako naj prenesejo neugodje, mi smo pa kot družba začeli umikati to, kar povzroča neugodje, in je več otrok, ki jih takoj izziri, če ni po njihovo. Uporablja se vzgojna metoda preusmerjanje pozornosti, da se ne bi rabili soočiti z neugodjem, kar pa ni koristno pretirano uporabljati, ne sme biti prevladajoč vzorec. Ne moremo iti čez zmožnosti otroka, otrokom je potrebno omogočiti otroški svet in izhajati iz posameznega otroka, ker so različni. Potrebno se je uglasiti na otroka, ali mu res ni dobro ali negoduje. Malo pustiti, da otrok negoduje, ni narobe, sploh če ni nekaj usodnega, npr. pospravljanje igrač. Otroke socializiramo, da naredijo tudi kar jim ni fino. Za vsa vzgojna preigravanja mora biti otrok v

dobri koži, ne utrujen, lačen pa tudi odrasli ne, potem raje preusmerimo pozornost. Otroci prepogosto vidijo utrujene starše, ker je zelo veliko na starših danes, včasih so bile razširjene družine, je bilo lažje. Še en dejavnik je, razvojni preskoki v obdobju predšolskih otrok so zelo veliki in se otrokom veliko dogaja, drugače začnejo zaznavati in razumeti svet okrog sebe in je tudi to obremenjujoče za njih, jih frustrira. Ne znajo opraviti s svojim nelagodjem, tudi prepoznati ga še velikokrat ne znajo. Prvo umirjamo svet okrog njih in v drugem koraku umirjamo njihovo vedenje. Je naravni odziv, da odriva, grize, ne bomo pa dopustili, da nas tepejo ali druge. Jasno je potrebno pokazati, da tega ne dovolimo, primemo za roko in pogledamo v oči, odločno rečemo, da ne dovolimo. Včasih je treba nekaj časa držati, da se odzove. Agresivnost se ustavlja fizično, z dotikom, da primemo, da preprečimo določeno ravnanje, ne povzročimo pa bolečine. Otrok začuti našo energijo, odločnost, ga ne nadvladamo fizično. Sami sebe moramo dojeti in začutiti kot kompetentne, resne in da bomo uspeli. Vse kar počnete v predšolskem obdobju, počnete za naprej in je potrebno ustaviti.

- *Od agresivnosti do nasilja ali kje je meja?*
- *Vprašanje zgleda družine, družbe.*

Agresija je nehoteno, nasilje pa namensko dejanje, česar je v vrtcih zelo malo. Mali otroci se preko izkušenj lahko naučijo, da nasilje deluje, da je praktično. Npr. otrok porine otroka, ker hoče igračo od njega, igrača mu pade, jo dobi. V domačem okolju imamo več težav, ker mlajši otrok ugotovi, kaj naj naredi, da dobi svoje, ker bo starejši kregan, on bo pa dosegel svoje. Če je njihova izkušnja drugačna kot to kar govorimo, se bo zanesel na zgled in izkušnjo. Tovrstni vzorec je potrebno prekiniti, ker je neustrezen z jasnimi, kratki izjavami, npr. nočem, da to delaš, hočem, da to nehaš... Velikokrat preveč govorimo. Agresivnost kot reakcija je samoobrambna agresivnost, ker se branimo. Ali to dovolimo? Agresivnost je tudi za tem, da se postaviš zase. Otroke usmerjamo, najprej naj se besedno postavi zase, če se ne neha, naj gre stran, tretja je naj pove nekomu, odraslemu, zadnje je, če nič ne deluje, naj se brani.

Zapisala: Esmira Behrić, svetovalna delavka